

Солостів

Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу
Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка

№ 3, травень-червень 2011 року

Вітаємо студентів-вокалістів –
переможців Всеукраїнського конкурсу молодих
виконавців імені **Ірини Маланюк** –

Олександру Кайсіну (Гран-прі), **Мар'яну Михасяк** (I премія)
Марію Шрам (II премія) та їхнього педагога – заслуженого артиста
України, доцента **Василя Дударя** і бажаємо їм нових творчих досягнень на
ниві вокального мистецтва!!!

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА МИСТЕЦТВО СПІВУ

У світлі наукових досягнень сучасності та якісно вищого рівня свідомості людства логічно вимальовуються нові напрями у музичному та вокальному вихованні майбутніх митців. Уже зараз варто переглянути «музичні догми» і збагатити навчальні програми науковими відомостями, зокрема, про природу звуку і його необмежені можливості, що значно б розширило світогляд митця і сприяло б відповідальному ставленню до свого фаху і своєї ролі у духовному прогресі людства.

Результатом багаторічної діяльності на мистецькій ниві – оперній та педагогічній – є створений мною і виданий у 2003 році навчальний посібник «Божественна природа звуку». До написання цієї праці мене спонукав великий сценічний та викладацький досвід, а також потреба і бажання донести до свідомості усіх, хто цікавиться питаннями природи художньої творчості, своє розуміння того, як у звукові може розкритися безмежна потенція духовного світу людини. У праці розкрито психологію людської творчості, розглянуто феномен творчого впливу мистецтва на людську індивідуальність.

У своїй педагогічній діяльності вважаю за обов'язок виховувати не тільки гарних професійних співаків, а й високодуховних і відповідальних громадян суспільства, які

нестимуть божественний вогонь мистецтва, розганяючи пітьму духовного невігластва.

Отож, пропоную сучасний погляд на мистецтво співу, відображений у декількох уривках з моєї книги.

<...> Кожна людини тягнеться до музики, але залежно від рівня своєї духовної еволюції, характеру, смаків, інтелектуального розвитку вона віддає перевагу певному виду музики. Лише музика найтоншими гранями шліфує людську душу, одухотворює її і сповнює натхненням...

<...> Оскільки музика – досконала й універсальна мова, за допомогою якої можна виразити весь психічний і духовний світ, вона – єдина мова, якою можна спілкуватися, не знаючи інших мов. Музика, яка не має ні матеріальності, ні форми, музика як абстрактна категорія найкраще сприяє душі

у її стремлінні до наближення і сприйняття Безмежного, до Ідеалу Досконалості – до Бога...

<...> Вивчаючи людський голос, можна визначити рівень духовної еволюції тої чи іншої людини, розвиток її свідомості, особливості характеру. Передусім це стосується вокального голосу, – голосу нашої душі. Мені можуть заперечити, адже вокаліст з пречудовим тембром голосу у повсякденному житті може бути грубою, навіть брутальною людиною. Таке трапляється. Однак іноді за грубою поведінкою криється цілком інший внутрішній світ. Через тембральний аспект голосу дається можливість цій душі заспівати своїм голосом. Нам годі пізнати самих себе, бо пізнати себе – це пізнати Всесвіт. То як можемо досконала пізнати когось іншого?..

<...> Сьогодні, коли шліфування вокального голо-

су різними школами часто позбавляє його природної краси, природного звучання, доволі важко визначити духовний рівень виконавця. Іноді голоси «ошляхетнюють» професійним умінням, нехтуючи духовним аспектом голосу. При достатньому технічному і музичному рівнях виконавця, він не справляє на слухача жодного враження. Чому? Бо відсутній магнетизм голосу, відсутні високі духовні вібрації. Штучні вібрації звуку, не освяченого вогнем духу, вогнем психічної енергії, досягають тільки нашого слуху, не торкаючись навіть поверхні людської душі. Чому сучасна рок-музика, музика комерційного шоу-бізнесу є не творчою, а руйнівною, шкідливою? Тому, що відсутній духовний елемент, відсутня основа, яка підносить і ошляхетнює людські душі...

<...> «Мистецтво
Закінчення на стор. 2

Закінчення, поч. на стор. 1
співу – це мистецтво дихання» – стверджує стара італійська школа. «У вокально-методичній літературі питанню дихання відводиться значне місце. При цьому зазвичай розглядаються такі основні питання: 1) Яка роль дихання в процесі виховання голосу? 2) Яким типом дихання повинен користуватися співак? 3) Яку кількість повітря необхідно для співу? 4) Як організувати необхідний фонаційний видих?» (за Н.Прокопенком). Усе правильно. Методичної літератури з питань вокалу не бракує. Та ніде не сказано, що крім фізіологічного – дихання має ще важливіший аспект – окултний. Дихання – це вогонь, і його, що досконало опанували науку дихання, використовують ці знання для трансцендентальних бачень. За допомогою певних вібрацій дихання його можуть свідомо відвідувати Тонкі плани, працювати на них, бачити майбутні події, які здійсняться на фізичному плані. Той, хто володіє мовою звуку і кольору, на основі глибоких знань про природу дихання, той може творити дива. (Насправді див немає, бо все можна пояснити відповідними кос-

мічними законами).

На Сході, наприклад, вважається, що духовний розвиток людини можливий за умови оволодіння мистецтвом дихання, але не фізіологічного, як зазначено вище, а на глибинному внутрішньому рівні, де починають працювати енергетичні центри, так звані чакри. Можливості такого дихання надзвичайні. Усе, що ми вважаємо таємницями природи, є незнанням законів природи. І найбільша загадка – це людина, бо пізнаючи себе, вона пізнає Бога.

Джерелом усього, що ми бачимо і чуємо, а також самої людини, є вібрація і рух. На Сході, особливо в Індії, дихання сприймається як окрема вібрація, що породжує звук і колір. Це не дві окремі категорії, а два аспекти одного явища. Життя і світло – одне, бо життя – це світло, а світло – життя. І так само звук є кольором, а колір є звуком. Коли людина чує звук, вона його не бачить як колір, а коли сприймає колір, то не чує його як звук. Витончена духовна природа людини сприймає звук і колір одночасно, бо вони – єдине ціле. Що ж об'єднує звук і колір? Вібраційна тотальність. Ця вібраційна

взаємна «симпатія» породжує консонанс, гармонію, а звукова «антипатія» породжує дисонанс. І те, що людина віддає перевагу тому чи іншому кольору або музиці, теж пояснюється вібраційною тотальністю душі людини та звуку і кольору. Рівень і якість музики точно відображають духовно-етичний рівень суспільства. Кожна людина гармонійна з тим чи іншим звуком і кольором відповідно до рівня її духовно-етичної еволюції. Із її духовним розвитком змінюються звуко-колірні симпатії. Водночас існує один, постійний, природний тон людини, який є виразником її індивідуальної еволюції. Наприклад, незважаючи на розподіл голосів за типами: сопрано, мецо-сопрано, тенор, баритон і бас, кожен голос має свій тон, який звучить і в розмові, і у співі...

<...> Позитивно чи негативно впливають на оточення і довкілля вібрації кожної людини. Це той аспект внутрішнього звуку і кольору, яким людина творить довкола себе або атмосферу, у якій ми задихаємося, відчуваємо дискомфорт, бажання якнайшвидше розпрощатися з такою людиною, або атмосферу злагоди, умиротво-

рення, радості. Ми є не тим, що кажемо, а тим, що внутрішньо собою являємо. Істинне лише наше внутрішнє звучання. Воно або чарівно привабливе, або потворно відразливе. Часто під час спілкування люди вловлюють істинне звучання співбесідника, але не розуміють, що причина симпатії чи неприязні – у гармонійності вібрації даної людини із власними. Цей голос єства людини, який відображає рівень її духовної еволюції, не можна заглушити словесним антуражем.

Не випадково наголошено на впливі на психодуховну природу саме людського голосу, бо серед звукових вібрацій він наймогутніший, тому що насичений вогнем психічної енергії, вогнем серця. Голос – це саме життя. Голос співака, серце якого не наповнене любов'ю до Бога, до людей, не виявлятиме ні духовного, ні фізичного впливу. Натомість голос високодуховної людини, освячений Любов'ю, є цілющим, сприяє духовному очищенню (катарсису). Це голос Майстра...

**Анна ДАШАК,
професор**

ФУНДАТОР ЛЬВІВСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ

4 червня минає 176 років від дня народження Валерія Висоцького (1835-1907). Це яскрава постать, яка вирізнялася з-посеред великої когорти педагогів, котрі навчали співу у Львові в останній третині XIX – на початку XX століття. Біля сорока років свого життя професор Висоцький присвятив педагогічній діяльності, виховав плеяду видатних співаків. Вивчення та аналіз дотичних до його творчо-педагогічної діяльності матеріалів дають можливість констатувати, що високопрофесійні результати праці професора є переконливим підтвердженням його основоположної ролі у формуванні школи співу регіонального рівня.

Валерій (Валеріан Войцех) Висоцький народився у місті Радомско, поблизу Лодзі. Свою співацьку кар'єру як бас-кантанта розпочав у школі при Великому театрі у Варшаві. Співав у театральному хорі; водночас виступав на сцені театру в невеликих басових партіях. У 1861 році Висоцький поїхав до Одеси. Тут відбувся його дебют в опері Г. Доніцетті «Лукреція Борджіа» в італійській оперній

трупі. Наступного року молодий співак повернувся до Варшави і декілька разів виступив у Великому театрі, зокрема, в опері «Дочка кардинала» Ж. Ф. Галеві (8.XI.1862 р.), в ролі Марса з оперети «Орфей у пеклі» Ж. Оффенбаха (15.XI.1862 р.). У цьому ж році виїхав для подальшого навчання до Італії. В Мілані В.Висоцький упродовж п'яти років вдосконалював спів у Франческо Ламперті, по-

єднуючи навчання з виступами на італійських сценах (Турин, театр Rossini, 1863 р.; Рим, Болонья, 1864 р.; Флоренція, Мілан, Палермо, Севілья, 1865 р.; Генуя, Трієст, Флоренція, Мілан, 1866 р.; Трієст, 1867 р.; Турин, Мілан, 1868 р.) та виїжджаючи на гастролі в інші країни. Співак здійснював концертні поїздки до Польщі: у травні 1867 року співав у Варшаві, в лютому 1868 – у Познані, в березні

та квітні цього ж року – в Кракові. Валерій Висоцький володів красивим, глибоким голосом та взірцевим його вишколом. Співав в операх Дж. Россіні «Севільський цирюльник» (Дон Базилю) та «Талійка в Алжирі» (Мустафа), В. Белліні «Норма» (Оровез), Дж. Мейєрбера «Роберт-Диявол» (Бертрам). З 1868-го року В. Висоцький замешкав у Львові, де розпочав педагогічну роботу. Спершу працював у приватній школі. Незабаром відкрив власну школу співу і після того, як вона набула популярності, був запрошений на посаду професора Консерваторії Галицького Музичного Товариства, в якій працював до кінця свого життя (помер 4 жовтня 1907 р., похований у Львові на Личаківському цвинтарі), не полишаючи і приватної практики. По-

Закінчення на стор. 3

3 історії

чатково В. Висоцький займався лише з чоловічими голосами. Жіночі голоси у цей час виховувала Анна Вигживальська, що була акторкою Львівського театру. Згодом В. Висоцький почав працювати з різними типами голосів. У щорічних звітах Галицького Музичного Товариства останньої третини XIX – перших років XX століття фігурує лише його прізвище як викладача співу. Згідно звітів і «Gazety Narodowej» В. Висоцький працював у Консерваторії ГМТ від 1875 року; згідно «Słownika biograficznego teatru polskiego» – від 1885 року; енциклопедичний словник «Митці України» подає такі роки праці В. Висоцького у Консерваторії: 1873-1879, 1887-1907. Однак професор Л. Мазепа на підставі вивчення деяких віднайдених документів робить висновки, що другий період праці В. Висоцького у Консерваторії ГМТ починається від 1886 р.

За час роботи в цьому навчальному закладі (а також і приватної практики) через студії професора Висоцького пройшла велика кількість учнів (за підрахунком Л. Мазепа – 214 осіб!). У щорічних списках учнів-вокалістів чимало польських, українських, німецьких, єврейських прізвищ. Не всі, хто навчався вокалу, стали співаками-професіоналами. Однак понад двадцять випускників професора Висоцького згодом стали окрасою багатьох театрів Європи, а навіть і світу. Польська дослідниця театру А. Солярська-Захута, зокрема, писала: «У кінці XIX століття в консерваторії Галицького Музичного Товариства існувала прекрасна школа співу під керівництвом В. Висоцького. Завдяки перейняттю від італійського співака Ламперті методу, що полягав у тренуванні емісії голосу, досконалому фразуванню й виразній дикції, учні Висоцького здобували тріумфи на оперних сценах світу».

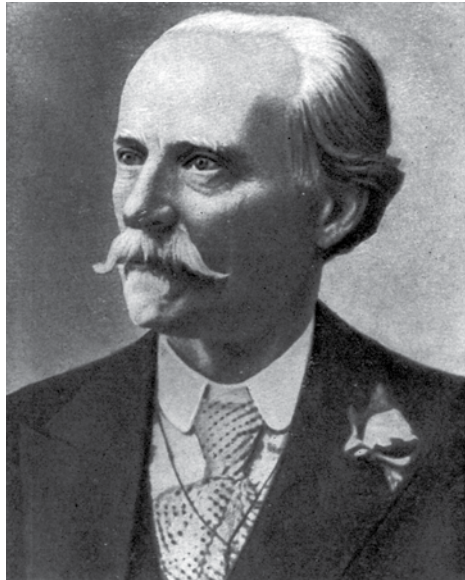
Серед його учнів – Олександр Мишуга, Соломія Крушельницька, Яніна Королевич-Вайдова, Модест Менцинський, Ірена Богус-Геллерова, Марія Гембажевська-Завойська, Євген Гушалевиц, Габріель Горський, Адам Дідур, Гелена Збоїнська-Рушковська, Чес-

лав Заремба, Микола Левицький, Юзеф Манн, Філомена Лопатинська, Євгенія Штрассерн, Марія Мокшицька, Зигмунт Моссоци та багато інших. Декотрі з випускників В. Висоцького мали можливість продовжувати навчання за кордоном (в Італії, Німеччині, Франції тощо), шліфуючи вокально-технічні навички та вдосконалюючи виконавські завдання, але основи вокалу вони здобували в Консерваторії ГМТ під керівництвом свого професора. Видатний український співак О. Мишуга так захоплено згадував про першого вчителя «...професор Висоцький умів відразу пізнати мою вразливу натуру, відкрив мені таємниці краси співу, і я увесь – душею і тілом – віддався йому під опіку і слухав його науки, його порад та вказівок артистичних і переживав у тих студіях розкіш невисказану».

Викладаючи у Консерваторії ГМТ, професор В. Висоцький виробив свій власний метод, суть якого музичний критик Юзеф Райсс описував так: «... полягав він перш за все у виразній і зразковій вимові, або дикції, а глибина та емісія голосу опиралися на майстерно застосоване дихання. Голос належало ставити чисто, без так званого „підїжджання“, а також слід було утримувати наповнений тон у невимовній чистоті на одній лінії. З красивого і шляхетного звука слова необхідно ввійти у звук співу. Обидва звуки зустрічаються на спільному місці, у так званій масці. То були засади у навчанні Валерія Висоцького».

Переконливі результати педагогічної діяльності В. Висоцького дають можливість говорити про його індивідуальну школу як систему. Як відомо, явище плекання голосу можна назвати вокальною школою тільки завдяки наявності у педагога відповідного арсеналу педагогічних методів і засобів морально-психологічного

впливу, ерудиції та майстерності, досвіду і широти культури, який усе це багатство впливу може втілити у процесі педагогічної практики. Успіх праці такого педагога не лише зміцнює його авторитет і прино-

сить славу його школі, а й закладає фундамент для її подальшого функціонування завдяки виконавській та викладацькій діяльності його вихованців. Школа – це система. Якщо у педагога є система, яка ефективно діє і яку використовують та розвивають його учні, – значить, діє індивідуальна вокальна школа – вихідна «клітинка» школи співу як явища загалом.

На основі зібраних біографічно-інформативних матеріалів про багатьох учнів В. Висоцького можна зробити узагальнюючі висновки щодо практичних результатів застосування його методики.

- Професор Висоцький займався з різними типами голосів.

- Більшість його учнів мала нахил до постійного вдосконалення. Чимало з них після здобуття основ вокалу в Консерваторії Галицького Музичного Товариства у його класі продовжували навчання за кордоном (в Італії, Німеччині тощо), шліфуючи свої вокально-технічні навички та вдосконалюючи виконавську майстерність.

- В. Висоцький зумів прищепити своїм учням любов до професії співака та повагу до традицій італійської вокальної школи як першої європейської

школи вокального мистецтва, в якій визначилися найважливіші елементи технології оперного співу.

- Майже усі його учні робили перші сценічні кроки у Львівській опері за великої підтримки свого професора.

- Деякі з вихованців В. Висоцького після завершення співацької кар'єри присвятили себе педагогічній праці, розвиваючи метод професора та передаючи своїм вихованцям творчо-педагогічну естафету свого наставника, збагачену власними набутками і досвідом. Серед них – Олександр Мишуга, який викладав у Варшаві, Києві, Римі, Мілані та Стокгольмі, виховавши плеяду відомих співаків. Перед Другою світовою війною розпочала педагогічну діяльність Гелена Збоїнська-Рушковська як професор Краківської консерваторії. Від 1923 року у Варшаві провадила студії Яніна Королевич-Вайдова, працюючи з молодими співаками. У 1920-і – 1930-і роки у Познані педагогічною практикою займався Габріель Горський. Після Другої світової війни розпочала педагогічну діяльність Марія Мокшицька, професор співу Музичної Школи ім. Ф. Шопена та Вищої Театральної Школи у Варшаві. У Львові педагогічною діяльністю у 20-30-і рр. XX ст. займалися Чеслав Заремба, Адам Дідур, а після 40-х – і Соломія Крушельницька.

Чи усвідомлював Валерій Висоцький, що своєю яскравою педагогічною діяльністю закладає фундамент під розкішну споруду, назва якої – львівська вокальна школа? Мабуть, ні. Він працював. Працював самовіддано, натхненно, радіючи з успіхів своїх вихованців. Яніна Королевич-Вайдова писала у «Спогадах»: «Свої величезні педагогічні здібності він віддавав для тяжкої праці, в яку був закоханий і постійно вишукував особливо обдаровану молодь, яку навчав безкоштовно. Успіхи, які випадали на долю його учнів, були єдиною його насолодою, якої йому цілком було досить».

Мирослава ЖИШКОВИЧ,
кандидат
мистецтвознавства

ТРИУМФ BEL CANTO

Музичний калейдоскоп

Попередньо побачивши програму, мимоволі застановилась: «Ну й відважна ж Софія, що ризикнула у рідному місті, перед дуже вибагливою і знаючою публікою вийти з програмою фрагментів опер В.А.Моцарта та Дж. Россіні! Адже відомо, що опери Моцарта для кожного співака, – це такий «пробний камінь» на майстерність, такий репертуар, в якому одразу будуть помітні найменші прогалини чи то у вокальній техніці, чи у фразуванні, чи у розумінні стилю. Для того, щоби достойно інтерпретувати оперні шедеври Моцарта, треба мати і чудовий природний голос, і бездоганну школу, і повну гармонію між *emotio, ratio, intuitio*. Недаремно ж опери віденського класика – рідкий гість на наших оперних сценах, бо в них не сховаєшся за рятівне коло «швидше,голосніше, експресивніше». А після Моцарта представляти ще й запаморочливі за вокальною технікою арії з опер Россіні – взагалі завдання для камікадзе». Тому, навіть знаючи дуже високий артистичний рівень Софії Соловій з численних попередніх концертів, пам'ятаючи,

зрештою, і про «пописові» виконання арій Моцарта в концертах, все ж ішла на її вечір *bel canto* не без певної внутрішньої напруги.

На щастя, результат справді перевершив усі найсміливіші очікування! Молода співачка пододала всі карколомні труднощі класичної опери впевнено, легко, граціозно, з глибоким розумінням стилю і такою вокальною технікою, що вона просто не помічалась, – одним словом, створила справжній виконавський шедевр. Обмінюючись враженнями після концерту, і фахівці, і просто любителі музики прийшли до одного висновку: це був один з тих незабутніх мистецьких вечорів, який приносить справжнє відчуття духовного піднесення, тієї хвилини щастя, яка, згідно з думкою Д.Толстого, є нічим іншим, як «задоволенням без каяття».

Ще одна колосальна перевага Софії Соловій – вміння миттєво змінювати образ, входити в зовсім протилежні характери так впевнено і спокійно, наче у відкриті двері. І так, після капризної і свавільної Фйорділіджі з опери «Так чинять усі» В. А. Моцарта, перед слухачами постала

Цьогорічні «Віртуози» винятково відповідають своїй назві – що не концерт, то справді майстерне виконання, мистецька доблесть (як перекладається слово *virtu*)! І одним з вершинних вражень цього блискучого параду віртуозів став концерт Софії Соловій – вихованки львівської вокальної школи (в класі Володимири Чайки та Ігоря Кушплера), лауреатки 14 міжнародних конкурсів, що вже більше десятиліття працює в Італії.

лірична мрійлива Паміна з «Чарівної флейти», а за нею – лукава служниця Деспіна з «Так чинять усі», на завершення ж «моцартівського блоку» – трагічна Електра з «Ідоменея». І в кожному з цих образів співачка була однаково переконливою – ну, можливо, на мій особистий смак, найбільше вона перейнялась саме Електрою (недаремно ж «на біс» після концерту вона повторила саме цю арію). Енергетичний заряд музики Дж. Россіні цілком відповідав слов'янському темпераменту артистки, тож тут вона дала більшу волю почуттям в розкішних любовних аріях Семіраміди та Єлизавети з однойменних опер, і чутливо передала молитовний трепет у арії жриці Паміри з опери «Облога Коринфу». Символічно, що цей номер програми Софія – в день ан-

гела Ірини – присвятила своїй матері.

Академічним камерним оркестром «Віртуози Львова», знаним і реномованим колективом, що був партнером співачки в концерті, диригував цього разу молодий італійський диригент Елія Андреа Корацца. У нього, безперечно, є добрий потенціал для подальшого професійного зростання, і хоча деякі моменти його інтерпретації (особливо увертюри до опери Дж. Россіні «Італійка в Алжирі») видались небездоганними, однак він музикальний, чутливий, вдумливий, вміє слухати солістку, тож можна очікувати подальших артистичних перемог цього чудового мистецького дуєту.

Любов КИЯНОВСЬКА,
доктор мистецтвознавства

КОНЦЕРТИ СТУДЕНТІВ ЯК ТВОРЧА ФОРМА

ВИХОВАННЯ АРТИСТА-СПІВАКА

Творче життя класу професора І. Кушплера не обмежується лише плановими перевірками поточної та підсумкової успішності у вигляді академічних концертів та іспитів. У ньому вагоме місце належить більш творчій формі закріплення технічних та виконавських навичок студента-співака. Це концерти класу, кожен з яких – відкриття цікавої концертної драматургії і крок фахового сходження, а також і своєрідний мистецький звіт самого професора, який віддає свій досвід прекрасній справі виховання молодих співаків.

Таких концертів за час викладацької діяльності Ігоря Федоровича відбулося чимало. Ось тільки декілька найбільш яскравих за останні роки:

• Концерт, присвячений 200-й річниці приїзду до Га-

личини наймолодшого сина В. А. Моцарта – Франца Ксавера Моцарта (29 листопада 2008 року), що вирізнявся особливим творчим піднесенням.

• Концерт вокальної музики, що відбувся 3 квітня

2009 року, привернув увагу не лише об'ємною програмою (арії, дуєти, ансамблі з опер В. А. Моцарта, Дж. Россіні, Г. Доніцетті, В.Белліні, Дж. Верді, А. Дворжака, Дж. Пуччіні), а й самою режисурою. Це було справжнє те-

атральне дійство! Студенти на лише співали, а ще й постійно перебували у русі, виконуючи твори з мізансценами, які з великим смаком придумав їхній Маестро!

Закінчення на 5 стор.

• Не менш цікаве втілення отримав наступний творчий проект професора І. Кушплера, присвячений Шевченковим роковинам, що проходив у концертному залі Львівського національного університету ім. Івана Франка (кафедра музичного мистецтва) 17 березня 2010 року. У програмі концерту звучали твори М. Лисенка, Д. Січинського, Ю. Мейтуса, Ф. Надененка, І. Шамо, І. Кушплера на слова Великого поета, обробки українських народних пісень. І знову на сцені – ціле дійство. «Я вражена як від самого задуму, так і від його реалізації, – з захопленням відзнача-

ла професор кафедри сольного співу Володимира Чайка. – Я завжди була у захваті від цікаво продуманих концертів Ігоря Федоровича, від здобутків його студентів, а їх у класі – ціле сузір'я молодих, талановитих, красивих!».

• Приємне враження справив і останній у цьому далеко неповному переліку концерт вокальної музики (18 квітня 2011 року) за участю двох талановитих студенток професора І. Кушплера – Людмили Осташ та Анни Носової. Молоді співачки виконали об'ємну програму, що складалася з арій Г. Ф. Генделя, В.А. Моцарта, Дж. Россі-

ні, В. Белліні, Г. Доніцетті, Дж. Верді, Дж. Пуччіні, Ш. Гуно, С. Монюшка, Г. Шерпантьє, Дж. К. Менотті – усього 14 арій, серед яких розгорнуті сцени, як-от Арія і Кабалетта Норми («Норма» В.Белліні), Сцена Гальки («Галька» С. Монюшка), Сцена і Каватина Ельвіри («Ернані» Дж. Верді) у виконанні Людмили Осташ. Відзначимо, що студентка володіє красивим голосом соковитого тембру, її виконання вражає глибиною створюваних образів. Не менш захоплююче прозвучали арії у віртуозно виконанні Анни Носової, зокрема Каватина і Арія Лючії («Лючія ді Ламмермур»

Г. Доніцетті), Сцена і Арія Віолетти («Травіата» Дж. Верді), Каватина Розіни («Севільський цирульник» Дж. Россіні), Арія Люсі («Телефон» Дж. К. Менотті). До успіху молодих виконавиць долучилися й інші студенти класу – Вероніка Посацька, Тарас Різник, Михайло Подкопаєв, Ярослав Папайло, Сергій Севастьянов, Юрій Гоянюк і, звичайно ж, незмінний концертмейстер класу, друг і порадник студентів – Ірина Антонівна Дуркот, яка блискуче створила барвисту звукову палітру для розкриття чудових вокально-сценічних образів.

**Мирослава
ЖИШКОВИЧ**

ЗАБУТІ КОМПОЗИТОРИ ?

Місяць травень завжди особливо плідний на різноманітні творчі заходи, серед них – концерти, у яких активну участь беруть студенти вокального факультету. Один з таких – «Вечір солоспівів Я. Ярославенка та В. Безкоровайного», галицьких композиторів, творчість яких була несправедливо забута, хоча солоспіви цих композиторів є гарні, милозвучні, і тому обов'язково повинні популяризуватися, у чому я беззаперечно переконана.

Велика заслуга у тому, що ці солоспіви знову почали звучати серед нас, належить кандидату мистецтвознавства, викладачу кафедри концертмейстерства пані Оксані Бассі. Це вона віднайшла чимало вартісних вокальних творів цих композиторів, виконання яких довірила нашим студентам-вокалістам Марії Мандзак (клас доцента В. Дударя),

Анні Данканич (клас камерного співу доцента М. Жишківич) та Анастасії Арещенко (клас доцента Л. Кривоцюк). Партію фортепіано виконала студентка п. О. Басси – Світлана Позднішева.

Солоспіви були підібрані та виконані з великим смаком: присутні змогли перенестися у перші десятиліття вже минулого століття і насолодитися злегка са-

лонною музикою. Особливо запам'яталися такі солоспіви, як: В. Безкоровайного – «Чари ночі», «Затремтіли струни», сл. О. Олеся, «Снишся мені» на сл. Б. Лепкого, «Дністрованка», сл. М. Шашкевича, «І все таки до тебе» на сл. Лесі Українки; Я. Ярославенка – «На серці жаль» у перекл. В. Пачовського, «В мене серце до любови» на сл. В. Кулика, «На скелі» та

«Серенада» на сл. М. Воронного.

Можна лише привітати творчий колектив виконавців та їхнього керівника п. О. Бассу з таким цікавим і потривалим концертом та побажати успіху у популяризації творів композиторів Галичини.

**Володимира ЧАЙКА,
професор**

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Я народився разом із весною, щоб все живе будить від сну... О. Білаш. «Хорал життю»

Творчість О. Білаша й до сьогодні не є справедливо оціненою. З об'єктивних причин, у репертуарах театрів немає його опер і оперет, не лунають в ефірі мелодії до кінофільмів. Та й на концертній естраді через засилля іншомовної популярної музики різної якості йо-

го пісні, на жаль, звучать дедалі рідше. Багато з них асоціюються з радянською музичною класикою (що є теж неоціненним внеском у збереження українськості у музичному мистецтві того часу), та ще більше – стали тепер народними («Два кольори», «Журавлина туга» та

ін.).

15 квітня 2011 р. студенти та викладачі музичної академії, концертом вшанували 80-ті роковини з Дня народження композитора. Організаторам проекту – викладачам Д. Личковській та О. Герасименко, вдалося підібрати виконавців чудових пісень та поезії О. Білаша. Твори композитора виконувались солістами-вокалістами та малими ансамблями. Звучали – «Пісня про бандуру», «Як надійшла

любов», «Білі лебеді», «На Чорнобиль журавлі летіли», вокальні фрагменти з музики до кінофільмів, «Не збивай, зозуле, цвіту» із к/ф «Прощайте, фараони» та «Впали роси на покоси» із стрічки «Роман і Франческа». З розповідей Х.Байдюк та М.Малафія, глядачі ознайомилися з біографією композитора. Крім музичних творів, митець видав десять поетичних збірок.

**Микола ТЕТЮК,
студент 2 курсу**

Композиторський доробок Л.Думи складають твори різних жанрів: симфонічний, хоровий, камерно-інструментальний, фортепіанний, і, звичайно ж, вокальний. Людмила Дума створила понад 50 самостійних вокальних творів, серед яких вже відомі романси, солюспіви, обробки народних пісень, авторські ліричні пісні на народні тексти, думи, балади, монологи, молитви, а також дуети, тріо, квірти та інші вокальні ансамблі.

Як зазначає кандидат мистецтвознавства Маргарита Семенюк, «Людмила Дума добре знає природу вокалу і виконавські можливості різних голосів, вдало використовує їх тембральні фарби, щоразу прагнучи максимально показати їх можливості – від граничних звуків нижнього до найвищих тонів верхнього регістру. Проста і водночас піднесена у цій простоті музика полонить м'яким колоритом народно-побутових роман-

сних інтонацій, об'єднуючи душу і серця». А втім, усі присутні мали можливість у цьому переконаватися того дня, коли на сцену вийшли талановиті виконавці: А. Паланська, М. Малафій, Я. Мулик, Ю. Афанасьєв, Т. Колюх, А. Юзефович, Г. Когут, М. Шрам, Н. Качала,

Д. Кальмучин, С. Олокіна, І. Стецик, З. Палоян, достойно демонструючи композиторський доробок мисткині: «Молитва за матір», сл. Р.Завадович, «Заручена», сл. народні, «Надія» з кантати «Коріння рідної землі», «Монолог» на сл. М.Некрасова, «Зелені птиці» та арія Ма-

русі з кантати «Маруся Чурай» на сл. Л.Костенко, «Купальська пісня» на сл. П. Федюка, балада «Чому, сину?», сл.народні, обробки укр. народних пісень: «Ой коло млина шумить калина», «Жалі мої, жалі», «Ой коню мій, коню», «Ой там на товчку», «А я люблю Петруся» під майстерний акомпанемент студентів-піаністів О. Біль, О. Куриляк (клас професора Н. Бабинця) та самої композиторки.

ВЕЧІР ВОКАЛЬНОЇ МУЗИКИ ЛЮДМИЛИ ДУМИ

Концерт, що відбувся 7 травня 2011 р. і був присвячений 755-річчю міста Львова – особливий під тим оглядом, що його підготували студенти 1 курсу вокального факультету, для яких шлях у вокальне мистецтво лише починається. І тому надзвичайно приємно, що свої вокальні твори цим молодим виконавцям довірила композиторка і піаністка, концертна виконавиця камерного ансамблю, педагог, музичний психолог, музикотерапевт, яскрава представниця львівської композиторської школи Людмила Дума.

свих інтонацій, об'єднуючи душу і серця».

А втім, усі присутні мали можливість у цьому переконаватися того дня, коли на сцену вийшли талановиті виконавці: А. Паланська, М. Малафій, Я. Мулик, Ю. Афанасьєв, Т. Колюх, А. Юзефович, Г. Когут, М. Шрам, Н. Качала,

Д. Кальмучин, С. Олокіна, І. Стецик, З. Палоян, достойно демонструючи композиторський доробок мисткині: «Молитва за матір», сл. Р.Завадович, «Заручена», сл. народні, «Надія» з кантати «Коріння рідної землі», «Монолог» на сл. М.Некрасова, «Зелені птиці» та арія Ма-

русі з кантати «Маруся Чурай» на сл. Л.Костенко, «Купальська пісня» на сл. П. Федюка, балада «Чому, сину?», сл.народні, обробки укр. народних пісень: «Ой коло млина шумить калина», «Жалі мої, жалі», «Ой коню мій, коню», «Ой там на товчку», «А я люблю Петруся» під майстерний акомпанемент студентів-піаністів О. Біль, О. Куриляк (клас професора Н. Бабинця) та самої композиторки.

Мирослава ЖИШКОВИЧ

СЛІДАМИ СТУДЕНТСЬКОЇ

НАУКОВО-ТВОРЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

19 квітня 2011 року в ауд. 39 ЛНМА ім. М. Лисенка відбулася студентська науково-творча конференція «Вокальне мистецтво та шляхи його осмислення в роботах молодих дослідників».

дей здебільшого були співзвучні темам робіт студентів, отож, це було своєрідним тренуванням перед головним іспитом – захистом на здобуття відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Було запропоновано чотири напрямки доповідей: історія вокального мистецтва – М. Якобчук (магістр),

А. Блик, М. Корнютяк, Т. Різник, І. Бараховська, О. Муль, М. Швах-Пекар, О. Кайсіна, О. Кондира (бакалаври); проблеми виконавської майстерності – І. Дзундза, Я. Рак (магістри) та С. Сливка, А. Заходякіна, С. Соболевський (бакалаври); творчі постаті співаків у світлі мистецтвознавчої науки – Н. Гринишин, В. Посацька (магістри) та А.

Носова, І. Кузьмич, Л. Осташ, Ю. Андрухович, А. Данканич, А. Спарінопта, Т. Дию, О. Слюбик, М. Подкопаєв (бакалаври); проблеми вокальної педагогіки – І. Плекан (магістр).

Отже, на конференції, виступило 26 студентів. Регламент було обмежено до 10 хв. Однак, не завжди доповідачі встигали за цей час подати найважливішу інформацію. Тим не менше, доповіді були цікавими та розкривали суть кожної теми.

Микола ТЕТЮК

I NULLA IN MUNDO PAX SINCERA...

Вечір барокової музики (14 травня) подарували нам виконавці: камерний оркестр академії під керівництвом Ірини Вакуліної та солісти – Тетяна Дию і Євген Капітула.

цих технічно складних творів та розуміння стилю. Її від природи гнучке колоратурне сопра-

но звучало як повноправний музичний інструмент у поліфонічному багатоголоссі. І справді,

голос цієї виконавиці надається саме до виконання віртуозних творів, у неї добрий потенціал для подальшого професійного розвитку. Можна лише привітати Т.Дию та її педагога професора В.Чайку і побажати їм плідної творчої праці.

Редакційна колегія

МИСТЕЦЬКИЙ ПОДВИГ КОЛБІНА

«Учителю, виховай учня, щоб було потім у кого вчитися» (Євген Винокуров)

Невичерпно мудрий зміст закладений у цих рядках, які горять полум'ям минулого і майбутнього. В учневі – музикантові, поетові чи співакові, сконцентровано з часом глибокий і багатющий досвід свого учителя, який має продовження у творчості і становленні. Мистецтво співу – одне з найдревніших мистецтв людства. Навіть сьогодні, в розумну технічну епоху, воно залишається чи не найскладнішим, адже таємниця людського голосу, це як таємниця людського обличчя. Немає однакових тенорів, сопрано і мецо-сопрано, баритонів і басів, як і немає однакових людських облич. Проте вокальні голоси легко пізнаються за тембром та окрасою, а за рисами обличчя і таки ж тембром голосу, ми безпомилково впізнаємо своїх рідних, друзів і знайомих.

Щасливими є ті люди, котрі усім своїм єством підійшли до розгадки цієї таємниці. Такою людиною був Петро Родіонович Колбін, викладач академічного співу ЛДМУ ім. С.П.Людкевича, учитель з більше ніж п'ятдесятилітнім стажем, який виховав і вивів у світ багато десятків чудових, високопрофесійних співаків для театрів і філармоній, викладачів для вищих і середніх музичних закладів. Він як скульптор, сумлінно і наполегливо «ліпив» зі співаків-початківців –виконавців-професіоналів. До безтями був закоханий у свою професію, все своє свідоме життя поклав на вівтар виховання співаків.

Петро Родіонович був не лише педагогом від Бога, він був людиною дивовижних душевних якостей. Працелюбність, інтелігентність, одержимість в служінні вокальному мистецтву, скромність, доброта і високий професіоналізм – найяскравіші риси його характеру і діяльності. Не шкодуючи ні сил, ні часу, щедро дарував людям скарби свого багатого досвіду. Він володів витонченим педагогічним чуттям, безпомилково розпізнавав неповторність кожної творчої індивідуальності і робив усе можливе для її становлення та вдосконалення.

Своїх учнів Петро Родіонович учив не тільки добре співати, він жив життям своїх улюбленців. Його викладацьку діяльність, без

перебільшення, можна вважати мистецьким і громадянським подвигом музи-

канта. Ще за життя він дуже радів і твердо знав, що всі його учні на правильному мистецькому шляху, сповненні великих творчих задумів і пошуків. Вважав себе людиною щасливої долі, адже до нього постійно тягнулася творча молодь. З нею він молодів, набирався сил і енергії, а потім ними ж запалював молоді серця.

У Петра Родіоновича не було жодних «звань», проте, мав величезне визнання в мистецьких колах. З ним

радилися і професори консерваторій, і викладачі училищ. Йому вірили, ним захоплювалися, його любили, шанували і поважали учні. Він був знайомим і відомим серед музикантів та любителів музики.

Народився Петро Родіонович Колбін на Уралі у м. Єкатеринбурзі, 27 червня 1904 року. З 15 літ – активний учасник художньої самодіяльності, на металургійному заводі був солістом хорошого гуртка. Після одного з концертів, до нього підійшов директор заводу і щиро порадив йому серйозно зайнятися навчанням співу.

У 1929 році Петро Колбін вступає до Уральської музичної технікуму. Під час навчання в музичному закладі, керує самодіяльним вокально-оперним гуртком. Працює солістом вокалістом обласного радіо, та артистом мистецького попередника філармонії – «Державного об'єднання музики, естради і цирку». У 1936 – 1937 роках навчається у Ленінградській консерваторії, а з 1938 до 1943 р. –

студент Уральської консерваторії. Володів красивим, рівним у всіх регістрах голосом – лірико-драматичним тенором. Його радо запрошували концертні організації Єкатеринбурга (Свердловська), а голос його часто звучав по радіо. З 1943 по 1945 рік обіймає посаду методиста-хормейстера в студії «Уралмашзаводу». У зв'язку з важким захворюванням (рак гортані - з розповіді сина, Дмитра Петровича Колбіна) перебував на лікуванні в онкологічній клініці, тому й не підлягав мобілізації до війська.

1945 рік, закінчення війни. Довідавшись, що у Львові працює консерваторія, Петро Колбін звертається з листом до дирекції музичного закладу з приводу працевлаштування. Позитивна відповідь не забарилася. На запрошення самого Василя Барвінського, тодішнього директора Львівської консерваторії, переїжджає до Львова і починає працювати викладачем сольного співу. Паралельно викладає й у Львівському державному музичному училищі, в якому 10 років був завідувачем вокального відділу. Згодом, працює ще й позаштатним педагогом-методистом у Львівському обласному Будинку народної творчості.

З теплою і почуттям глибокої вдячності Петро Родіонович згадував і своїх педагогів вокалу: видатного співака, драматичного тенора Миколу Володимировича Коржевіна – соратника Ф. Шалаяпіна, професора Ленінградської консерваторії Миколу Большакова, а також Дмитра Васильовича Самойлова – учня відомого італійського співака і педагога Каміліо Еверарді. Власне вони, кваліфіковані педагоги, заклали тверду основу для майбутньої співацької і педагогічної діяльності Петра Колбіна.

Закінчення, поч. на стор. 7

На урочистому зібранні з нагоди свого 80-ти річчя у Великій залі ЛДМУ ім. С. П. Людкевича 14 травня 1984 року Петро Родіонович Колбін зазначав: «Я надзвичайно щасливий і це дійсно відрадне явище, що ми відзначаємо мій день народження. Звичайно, я схвильований тими приємними відгуками моїх друзів, котрі висловили мені увагу і вдячність від усієї душі. Зі свого прожитого життя близько 40 років я віддав музичному училищу, працюючи тут на благо мистецтва і Батьківщини. Також вдячний Будинку офіцерів за чуйне ставлення до моєї діяльності, що поєдналися у єдиному бажанні підняти наше мистецтво. Ми дійсно багато зробили, та відчуваю, що могли б зробити ще більше. Надіюся, надалі, якщо мені дозволить

моє здоров'я, моє вухо, мій голос, передавати свій досвід тим, хто цього потребує і цим самим підняти во-

вокальне мистецтво на найвищу висоту».

Його учнями були: народні артисти СРСР – Зиновій Бабій, Євген Беляєв; народні артисти України – Василь Герасимчук, Богдан Ба-

зиликот, Степан Степан; народна артистка Росії Євгенія Гороховська; заслужені артисти України – Георгій Ку-

сії Анатолій Жуков, співаки – Тамара Куценко, Євген Романюк, Маргарита Ємельянова-Хмельницька, Андрій Сенік, Володимир Паславський, Володимир Цімура, Галина Дубенкова, Микола Чайковський, Ігор Крупенко, Шаміль Шагалімов, Ірина Маковецька, Вячеслав Прокопенко і багато-багато інших.

Помер Петро Родіонович Колбін 14 серпня 1987 року, похований на Янівському цвинтарі у Львові. Пам'ять про нього жива й сьогодні. Вона – у серцях його учнів, у душах тих, хто знав його як розумного, доброго, щирого, самовідданого співака-педагога, котрий умів і знав, як працювати з найдивовижнішим музичним інструментом – людським голосом.

Богдан КОСОПУД,
викладач ЛДМУ
ім. С. П. Людкевича

УКРАЇНСЬКІ ПІАНИСТИ – СПІВТВОРЦІ МИСТЕЦТВА ГАЛИЦЬКИХ СПІВАКІВ

Спів, вокальне мистецтво завжди займало особливе місце в українській музичній культурі. Український народ здавна славився своїми мелодійними піснями і розкішними голосами. Тож і композитори приділяли достатньо уваги камерно-вокальній ділянці своєї творчості, створивши багато національних перлин у цьому жанрі. С. Крушельницька, М. Менцинський, М. Голинський, О. Бандрівська та багато інших прекрасних співаків гідно втілювали образи на українських і світових оперних та концертних сценах, а оживити і поглибити ці образи їм допомагали не менш прекрасні, не менш талановиті піаністи.

Камерно-виконавське мистецтво вокалістів важко собі уявити без участі фортепіано. Камерно-вокальна творчість – це нерозривна єдність двох митців, де один засобом слова розкриває слухачам суть твору, а другий засобом звуків доповнює і збагачує цю суть. Тож ролі співака-соліста і піаніста-аккомпаніатора у творчому тандемі абсолютно рівноцінні.

Потреба у професійних акомпаніаторах в Галичині почала зростати з появою професійних співаків, тобто від кінця XIX століття. Як вокалісти, так

і піаністи завершували спершу музичний навчальний заклад у Львові, а вдосконалювати професійні навички їхали у відомий освітній центр Європи – на зламі XIX-XX століть таким центром був Відень.

Саме такий шлях пройшли перші українські піаністки О. Окуневська та О. Ціпановська. Їхня діяльність і творча біографія ще мало досліджені, проте відомо, що Ольга Окуневська навчалась у Віденській консерваторії Товариства друзів музики у педагога А. Доора. Після повернення на Батьківщи-

ну Окуневська викладала фортепіано в музичному ліцеї при перемишльському Українському дівочому інституті і довгий час була його директоркою. Свідчення сольних та ансамблевих концертних виступів піаністки доходять з 1890-1900 років. Як було тоді прийнято в Галичині, всі вони відбувались у складі збірних концертів або академій з різних урочистих нагод. О. Окуневська гастролювала разом з Соломією Крушельницькою як її акомпаніаторка. Професіоналізм і музикальність Окуневської здобули її

велику повагу у галицьких музичних колах. Зокрема, чимало похвальних слів на адресу Окуневської написав С. Людкевич, який називав її «відомою піаністкою» і підкреслював її заслуги в популяризації творів М. Лисенка.

Ольга Ціпановська також була випускницею Віденської консерваторії, а після повернення на батьківщину обіймала посаду директора Музичного інституту в Перемишлі. Піаністка активно проявила себе у

Закінчення на 9 стор.

галузі концертмейстерства, виступаючи з такими співаками, як М. Голинський, О. Носалевич, С. Колодій, О. Мартинович. Ще в час Першої світової війни і в перші повоєнні роки у Відні ці молоді виконавці брали участь у концертах товариства «Віденська Січ» і пропагували там камерну музику українських композиторів.

Ансамблеве виконавство було важливою сферою діяльності і Олени Ясеницької-Волошин. Закінчивши освіту у Відні, піаністка викладала фортепіано у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові у 1903-1935 роках, і ще кілька років сольний спів. Після смерті А. Вахнянина О. Ясеницька виконувала функції артистичного директора ВМІЛ.

Піаністка не концертувала сольо, але часто акомпанувала в концертах співакам Г. Крушельницькій, М. Сабат-Свірській, О. Любич-Парахоняк. Під час приїзду в Галичину М. Менцинського у 1912 році, піаністка брала участь у його концерті в Стрию як акомпаніатор. Концерт мав великий успіх, і особливе враження на слухачів, за відзначенням рецензента, справило виконання романсу «Гетьмани» М. Лисенка («Діло». – 1912. – 17.VI. – ч. 134. – с.4).

У 20-30-х роках ХХ століття активним концертуючим піаністом-аккомпаніатором був Нестор Нижанківський. Під час Першої світової війни він виїхав до Відня, де поступив у Музичну академію до Є. Лялевича з фортепіано і Й. Маркса з контр-

апункту. У 1923 році Нижанківський переїжджає до Праги, яка стала в ті роки центром української еміграції, і продовжує навчання у чеського композитора В. Новака. 1929 року повертається у Львів і приступає до викладання фортепіано у ВМІЛ. Вже у Празі піаніст виступав у концертах з співаками Р. Любінецьким та С. Нагірною. У Львові ж Нижанківський стає активним учасником концертного життя, виходить на естраду з такими виконавцями, як С. Крушельницька, О. Руснак, І. Синенька-Іваницька, М. Голинський, М. Дуда, Є. Зарицька, О. Бандрівська, Т. Терен-Юськів.

Найбільш плідною була співпраця Нижанківського з Марією Сабат-Свірською, яка тривала протягом 1934-1939 років. Основою репертуару ансамблю була українська музика – твори В. Матюка, Я. Лопатинського, П. Козицького, Н. Нижанківського, В. Барвінського, Р. Сімовича, М. Колесси, К. Стеценка, Я. Степового, Б. Лятошинського. У 1938 році було організовано концерт до ювілею В. Барвінського – програма прозвучала і в радіотрансляції. Барвінський характеризував гру Нижанківського як «глибоко віддучу» і «звуково витончену», а щодо концерту української пісні у 1937 році писав: «... незвичайну допомогу виразовим інтенціям співачки (мається на увазі М. Сабат-Свірської – О.Д.) подав справді мистецький супровід Н. Нижанківського. Такого значного успіху творів досягнуто саме тим, що виконавці

підпорядковували свої особисті аспірації добру і успіхові музики, яку виконували» (Українська музика. – 1937. - № 3. – с.39).

По-своєму унікальною і визначною особистістю у музичному житті Львова була Галя Левицька. Піаністка навчалась у Відні у Є. Лялевича, а після повернення до Львова викладала у ВМІЛ. Г. Левицька одразу ж активно включилась у концертне життя краю, багато виступала сольо і в ансамблях, співпрацювала зі співаками Є. Зарицькою, О. Бандрівською, С. Гаврищук, М. Голинським. З М. Голинським піаністка виступила і на радіо – у 1937 році записала твори Лисенка.

Виконавське мистецтво Г. Левицької за своїми стильовими та естетичними ознаками значно відрізнялось від мистецтва інших галицьких піаністів того часу. Йому не властива була романтична схвильованість чи піднесеність; виконання піаністики були спрямовані на якнайглибше, вдумливе розкриття змісту твору. Така естетика позначилась і на репертуарі піаністки – її значною мірою цікавила нова, сучасна їй музика, у тому числі і українська.

Більш екстравертною та емоційною у виконавстві була піаністка Дарія Гординська-Каранович. Виїхавши у 1929 році на навчання, вона на батьківщину вже не повернулася, проте все життя підтримувала зв'язки з українськими музикантами, брала участь у концертах спільно з іншими українськими виконавцями і про-

тягом всієї діяльності пропагувала українську музику за кордоном. Після закінчення Віденської музичної академії, де вона навчалась у проф. П. Вайнгартена, піаністка почала концертувати. У 1930-1945 роках Гординській вдалось розгорнути активну концертну діяльність по цілій Австрії. Піаністка акомпанувала українським співаком М. Скала-Старицькому, М. Антоновичу, О. Сушко, І. Задорожному.

Після Другої світової війни піаністка переїхала у США, де залишилася до кінця життя. В Америці піаністка продовжувала концертувати, можливо, вже не так інтенсивно, проте доволі систематично. Серед українських виконавців, з якими піаністка співпрацювала на американському континенті, були М. Мінський, М. Лисогір, В. Денисенко, О. Геймур, а в програмах концертних виступів поряд з творами світової класики звучала камерно-вокальна музика українських композиторів: М. Лисенка, Я. Степового, Ю. Мейтуса, А. Рудницького, Ф. Надененка, А. Гнатишина, О. Бобикевича.

Всі піаністи, про яких йшла мова у даному огляді, звичайно, не були єдиними концертуючими піаністами-аккомпаніаторами у той час, однак вони, як одні з кращих, своєю високофаховою мистецькою діяльністю сприяли розвитку камерно-вокального ансамблевого виконавства в Галичині.

Оксана ДІТЧУК,
кандидат
мистецтвознавства

Вихованець львівської школи співу

Серед молодшого покоління вихованців львівської вокальної школи своїм виконавським та педагогічним талантом вирізняється засл. арт. України Орест Сидір. Нещодавно він відсвяткував свій 50-літній ювілей. Відсвяткував творчо: на сцені Львівської опери співак виступив в ролі Ріголетто з однойменної опери Дж. Верді.

Орест Ярославович Сидір народився 20 травня 1961 року. У 1984-1989 рр. – студент Львівської державної консерваторії ім. М.В.Лисенка (клас вокалу проф. І. Кушплера). З 1989 р. – соліст оперної студії при Львівській дер-

жавній консерваторії, а з 1994 р. – соліст Львівського оперного театру. У репертуарі співака – значна кількість оперних партій. Серед них, окрім згаданої вище партії Ріголетто: граф Ді Луна, Жермон, Ренато, Амонасро («Ріголетто»), «Трубадур»

«Травіата», «Бал-маскарад», «Аїда» Дж.Верді), Фігаро («Свільський циркульник» Дж.Россіні), Онегін («Євгеній Онегін» П.Чайковського), Роберт («Юланта» П.Чайковського), Омар («Купало» А.Вахнянина), Ібрагім («Роксолана» Д.Січинського) та ін. Виконавська майстер-

ність О.Сидора високо оцінена вітчизняними та зарубіжними критиками. Окрім виконавської практики, впевнено реалізує себе як викладач співу. Педагогічну діяльність розпочав на кафедрі хорового диригу-

вання (з 1993р.), а згодом (2002 р.) – на кафедрі сольного співу Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка, успішно виховуючи молодих

співаків.

Бажаємо Орестові Ярославовичу міцного здоров'я та великих виконавських і педагогічних здобутків!

Редакційна колегія

Всебічне обдарування притаманне багатьом творчим особистостям. До таких, без сумніву, належить і Анна Данканич – студентка 4 курсу вокального та диригентського факультетів. Нещодавно київське видавництво «Синopsis» випустило у світ її першу поетичну збірку – «Сузір'я Діви» (2011). Молода поетеса ділиться з читачами власним баченням вічних тем – кохання, людських відносин, мистецтва, історії та майбуття. У її віршах – ціла гама почуттів; вони емоційні, експресивні, мрійливі, загадкові, щирі, сонячні... як і сама авторка, яка має велику потребу відкрити свій багатий внутрішній світ кожному, хто хоче його прийняти. Пропонуємо Вашій увазі, шановні читачі, декілька віршів з вищезгаданої збірки.

Редакційна колегія

Живий

Поглянь: чорні стіни.
Рожевий рояль.
Ще трохи іронії –
образ готовий.
Єдині – нестримність
і тиха печаль.
Здивовано вгору
підведені брови –
німе запитання.
А може, це виклик?
Довершеність погляду,
рухів, думок...
(О ніжність... Я так
несподівано звикла...
Мого серця стукіт –
то кожен твій крок).
– Це так небезпечно!
– Неправда. Кохаю.
(Невже так важливо –
побачу чи ні?)
Поглянь: він живий,
і тому не одна я...
Рожевий світанок
у чорнім вікні.

Я і ти

Мої кроки, твої крила...
Я ступаю, ти летиш.
Мої сльози – твоя сила:
Я тремчу, а ти гориш.

Мої вірші, твоя пісня;
В моїм серці образ твій.
Моє «любиміш?» –
твоє «звісно»,
Мої хокку – твій сувій.

Я поділена, ти – частка;
Я проста, ти – ряд умов.
Твої губи – моя пастка:
Математика й любов.

Мої очі, твоє тіло...
Моя райдуга – твій міст.
Моє чорне, твоє – біле:
Я самотня, ти – соліст.

Діти малюють

Діти малюють: ось равлик, ось очко.
Цокає братик-годинник, все спить.
Руки маленькі увічнюють мить,
Постать ховається в темнім куточку.

Діти малюють серйозні картинки
Про несерйозних людей жартома.
Ніжність безлика. Сумна і сама
Пестить долонями кожную травинку.

Діти малюють – і вже на папері
Коні гуляють під небом нічним.
Квітка на серці тавром осяйним,
Поряд – дбайливо зачинені двері.

Втрачено мрію – живи самотужки:
Кроки відмірюю своїм почуттям.
Де наша зустріч не стане життям –
Там нотний стан розвіється
на смужки.

СУЗІР'Я ДІВИ

ПОЕТИЧНА СТОРІНКА

Axis mundi

Уявна рівновага – Axis mundi,
Чи втримає наш світ прозора вісь?
Цей світ, який живе в одній секунді,
Не вірить вже в майбутнє, як колись.
З'єднались в божевільній коловерті
Байдужість і статичні почуття...
Навіщо так дочасно, юна смерте?
Навіщо ти потрібна без життя?
Ті сили, що гармонію руйнують,
Уб'ють прекрасне – згинуть і самі.
Можливо, люди цього й не відчують –
Лиш попіл душ світиме в п'їтьмі.
Невже красі судилося померти?
Невже вона згорить без вороття?
Не будь же самогубцем, юна смерте:
Ти теж не зможеш жити без життя.

Спасибі за світло

Рука в руці... Наснилось чи здалося?
Ледь чутний голос, ніби крізь сурдину...
Не вірячи у те, що відбулось,
Вдивляюсь в очі кольору бурштину.

Так щиро Ви довірили мені
Своє ім'я, яким хворію здавна.
Свята наївність... Я жила в тіні –
О, звідки злива саява безугавна?

Спасибі Вам за лагідне тепло,
За світло в найтемнішу пору року:
Приховує в собі струнке стебло
Таємну силу просторів широких.

По самий обрій стеляться сніги –
Я ж бачу золоте пшеничне поле.
Хвилюється колосся... Всі шляхи
Ведуть до тебе, моя тиха доле.

Нежить

– То що ж, невже кінець? Апчхи!
– Атож, кохана. Будь здорова!
– Спасибі...
– Змовкли всі птахи,
Тепер життя почнемо знову.

– Апчхи! І ти отак підеш?
– Вгадала, люба. Так і буде.
Я втомлений, повір. Ти теж
За день чи два мене забудеш.

– Апчхи!
– От бачиш, правда.
– Що?
– Ніхто нікому не належить.
– Ти думав, згоджусь будь на що?
От дурень? В мене просто нежить!

Життя

Вмирать не хочу я у цім прекраснім світі.

Тут жить і жить мені хотілося б віки.

Де ліс гіллям густим шумить у верхівтті

І в світлі сонячнім купаються квітки.

Потік життя ясний, невтримний стукіт серця,

Розлуки й зустрічі, і сум, і щирий сміх!

Можливо, вплетені в рядки пісень моїх,

Протопчете й мені ви стежку до безсмертя.

І хай по стежці тій я слави не дійду,

Та, доки я живу серед живущих нині,

Квітки пісень моїх в убогому саду

Невтомно день при дні роститиму людині.

Переклад з бенгальської Д. Паламарчука

Серед великої когорти індійських поетів Рабіндрнат Тагор (5 травня 1861 р. – 7 серпня 1941 р.) – найвидатніша постать, яку висунула індійська культура нового часу. Його творчість становить цілу епоху в індійській літературі: він був гро-

ТИ В СЕРЦІ МОЄМУ ЖИВЕШ...

До 150-річчя від дня народження Рабіндрната Тагора. Під такою назвою 11 квітня 2011 року у Великому залі ЛНМА ім. М. В. Лисенка відбувся концерт камерної вокальної музики. У програмі прозвучали вокальні твори на вірші Рабіндрната Тагора.

мадським діячем, учасником національно-визвольного руху, мислителем і публіцистом, педагогом і організатором знаменитої школи, а пізніше і національного університету в Шантінікетоні, редактором ряду журналів, талановитим музикантом і композитором, а також художником. Його працьовитість і могутній дух можна порівняти хіба що з титанами європейського відродження.

Тагор був патріотом народу, який не без його натхненної поезії повалив згодом колоніальний режим, а його «Пісня про матір Бенгалію» надавала їм сил у боротьбі.

До перекладу поетичної творчості Рабіндрната Та-

гора зверталися Т. Щепкіна-Куперник, Г. Коц, Є. Саїшнікова, О. Маруніч, І. Пучко, А. Ефрон, О. Івінська, Г. Ефенбергер, Б. Тен, М. Бажан, Д. Паламарчук, В. Батюк та ін.

До лірико-поетичних текстів Тагора зверталось і чимало композиторів. Серед них – М. Іполітов-Іванов, С. Василенко, В. Власов, Ф. Надєнєнко, Д. Мійо, Л. Яначек, К. Шимановський та ін.

Чарівний світ поезії Рабіндрната Тагора, що дивовижно переплітається зі світом звуків музики та співу у творах, які прозвучали у концерті «Ти в серці моєму живеш...» з нагоди 150-літнього ювілею Великого сина Індії, ми мали можливість почути у виконанні студентів класу камерного співу

доцента Мирослави Жишківич – Анастасії Блик, Наталії Василюшиної, Надії Гринишин, Анни Данканич, Миколи Корнутака, Анни Шумаріної, Марти Горіної-Якобчук під майстерний акомпанемент лауреатів міжнародних конкурсів Любомири Пашук та Ярини Рак. Зі вступним словом про Р. Тагора виступили студенти акторського відділення факультету музичного мистецтва ЛНУ ім. І. Франка Марія Дзвонік та Василь Баліцький.

Мирослава ЛОГОЙДА, професор

БЕСІДА АЛЬБЕРТА АЙНШТАЙНА ТА РАБІНДРАНАТА ТАГОРА

Айнштайн: Чи вірите Ви в Бога, ізольованого від світу?

Тагор: Не ізольованого. Невичерпна людська особистість осягає Всесвіт. Нічого незбагненого для людської особистості бути не може. Це доводить, що істина Всесвіту є людською істиною. Щоб пояснити свою думку, я скористаюся одним науковим фактом. Матерія складається із протонів і електронів, між якими нічого немає але матерія може здаватися суцільною, без зв'язків у просторі, що поєднують окремі електрони й протони. Точно так само людство складається з дивідумів, але між ними існує взаємозв'язок людських стосунків, що надають людському суспільству

єдність живого організму. Всесвіт у цілому так само пов'язаний з нами, як і індивідум. Це – Всесвіт людини. Висловлену ідею я простежив у мистецтві, літературі й релігійній свідомості людини.

Айнштайн: Існують дві різні концепції щодо природи Всесвіту:

1) світ як єдине ціле, що залежить від людини;

2) світ як реальність, що не залежить від людського розуму.

Тагор: Коли наш Всесвіт перебуває в гармонії з вічною людиною, ми осягаємо її як істину й відчуваємо її як прекрас-

не.

Айнштайн: Але це – суто людська концепція Всесвіту.

Тагор: Іншої концепції не може бути. Цей світ – світ людини. Наукові уявлення про нього – уявлення вченого. Тому світ окремо від нас не існує. Наш світ відносний, його реальність залежить від нашої свідомості. Існує якийсь стандарт розумного й прекрасного, що надає цьому світові вірогідність – стандарт Вічної Людини, чий відчуття збігаються з нашими відчуттями.

Айнштайн: Ваша

Вічна Людина – це втілення сутності людини?

Тагор: Так, вічної сутності. Ми повинні пізнавати її за допомогою своїх емоцій і діяльності. Ми пізнаємо Вищу Людину, що не володіє властивою нам обмеженістю. Наука займається розглядом того, що не обмежено окремою особистістю, вона є неособистим людським світом істин. Релігія осягає ці істини й установлює їхній зв'язок з нашими більш глибокими потребами; наше індивідуальне усвідомлення істини набуває загальної зна-

Закінчення на 12 стор.

Закінчення, поч. на 11 стор.

чимості. Релігія надляє істини цінністю, і ми осягаємо істину, відчуваючи свою гармонію з нею.

Айнштайн: Але це значить, що істина або прекрасна не є незалежними від людини.

Тагор: Не є.

Айнштайн: Якби людей раптом не стало, то Аполон Бельведерський перестав би бути прекрасним?

Тагор: Так!

Айнштайн: Я згоден з подібною концепцією прекрасного, але не можу погодитися з концепцією істини.

Тагор: Чому? Адже істина пізнається людиною.

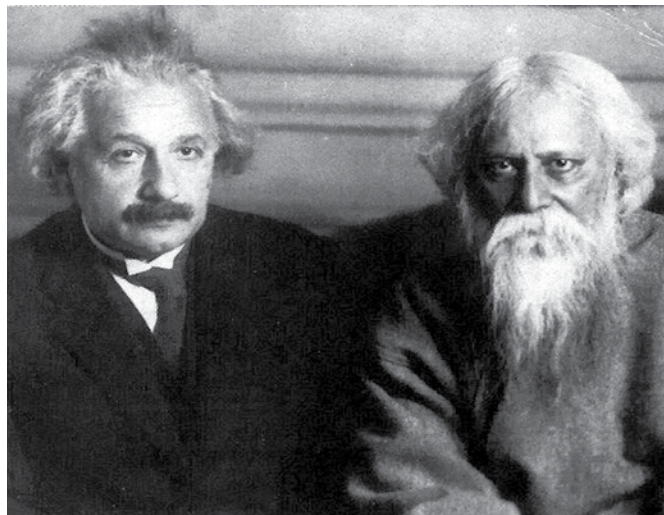
Айнштейн: Я не можу довести правильність моєї концепції, але це – моя релігія.

Тагор: Прекрасне укладене в ідеалі досконалої гармонії, втіленої в універсальній людині; істина є досконале осягнення універсального розуму. Ми, індивідууми, наближаємося до істини, роблячи дрібні й великі помилки, накопичуючи досвід, просвіщаючи свій розум, тому що яким же ще чином ми пізнаємо істину?

Айнштайн: Я не можу довести, що наукову істину варто вважати істиною, справедливою незалежно від людства, але в цьому я твердо переконаний. Теорема Піфагора в геометрії встановлює щось приблизно правильно, незалежно від існування людини. У всякому разі, якщо є реальність, що не залежить від людини, то повинна бути істина, що відповідає цій реальності, і заперечення першої спричиняє заперечення останньої.

Тагор: Істина, втілена в Універсальній Людині, по суті повинна бути людською, тому що в іншому випадку все, що ми, індивідууми, могли б пізнати, ніколи не можна було б назвати істиною, принаймні науковою істиною, до якої ми

можемо наближатися за допомогою логічних процесів, інакше кажучи, за допомогою органа мислення, що є людським органом. Відповідно до індійської філософії, існує Брахма, абсолютна істина, яку не можна осягнути розумом окремого індивідуума або описати словами. Вона пізнається лише шляхом повного занурення індивідуума в нескінченність. Така істина не може належати науці. Природа ж тої істини, про яку ми говоримо, має зовнішній характер, тобто вона є тим, що представляється істинним людському розуму, і тому ця істина – людська. Її можна назвати Майєю, або ілюзією.

Айнштайн: Відповідно до Вашої концепції, що, можливо, є концепцією індійської філософії, ми маємо справу з ілюзією не окремої особистості, а всього людства в цілому.

Тагор: У науці ми підкоряємося дисципліні, відкидаємо всі обмеження, що накладаються нашим особистим розумом, і в такий спосіб приходимо до збагнення істини, втіленої у розумі Універсальної Людини.

Айнштайн: Чи залежить істина від нашої свідомості? У цьому полягає проблема.

Тагор: Те, що ми називаємо істиною, полягає в

раціональній гармонії між суб'єктивним і об'єктивним аспектом реальності, кожний з яких належить Універсальній Людині.

Айнштайн: Навіть у нашому повсякденному житті ми змушені приписувати предметам, які використовуємо, реальність, що не залежить від людини. Ми робимо це для того, щоб розумним чином встановити взаємозв'язок між даними наших органів почуттів. Наприклад, цей стіл залишиться на своєму місці навіть у тому випадку, якщо в будинку нікого не буде.

Тагор: Так, стіл буде недоступний індивідуальному, але не універсальному розу-

сприймає як стіл, не існувало б, якби не було людського розуму. У той же час варто визнати й те, що елементарна фізична реальність стола є не чим іншим, як безліччю окремих обертових центрів електричних сил і, отже, також належить людському розуму. У процесі осягнення істини відбувається споконвічний конфлікт між універсальним людським розумом і обмеженим розумом окремого індивідуума. Процес осягнення, що не припиняється, відбувається в нашій науці, філософії, у нашій етиці. У всякому разі, якби й була яка-небудь абсолютна істина, що не залежить від людини, то для нас вона була б абсолютно не існуючою. Неважко уявити собі розум, для якого послідовність подій розвивається не в просторі, а тільки в часі, подібно послідовності нот у музиці. Для такого розуму концепція реальності буде те ж саме, що і музична реальність, для якої геометрія Піфагора позбавлена всякого змісту. Існує реальність паперу, нескінченно далека від реальності літератури. Для розуму молі, що поїдає папір, література абсолютно не існує, але для розуму людини література як істина має більшу цінність, ніж сам папір. Так само, якщо існує яка-небудь істина, що не перебуває в раціональному або почуттєвому відношенні до людського розуму, вона буде залишатися нічим доти, поки ми будемо істотами з розумом людини.

Айнштайн: У такому випадку я більше релігійний, ніж ви.

Тагор: Моя релігія полягає у пізнанні Вічної Людини, Універсального людського духу, у моїй власній істоті. Вона була темою моїх гібертовських лекцій, які я назвав «Релігія людини».

Бесіда відбулася 14 липня 1930 р. на дачі А. Айнштайна

му. Стіл, сприйнятий мною, може бути сприйнятий розумом того ж роду, що й мій.

Айнштайн: Наш природний погляд на існування істини, що не залежить від людини, не можна ні пояснити, ні довести, але в неї вірять всі, навіть первісні люди. Ми приписуємо істині надлюдську об'єктивність. Ця реальність, що не залежить від нашого існування, нашого досвіду, нашого розуму, необхідна нам, хоча ми й не можемо сказати, що вона означає.

Тагор: Наука довела, що стіл як тверде тіло – це одна лише видимість і, отже, те, що людський розум

Солоспів

Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка

Головний редактор – Ігор КУШПЛАЕР
Заступник головного редактора – Мирослава ЖИШКОВИЧ
Відповідальний секретар – Богдан КОСОПУД
Літературний редактор – Оксана ДІТЧУК

Наклад: 250 прим.